

Проблеми аудитивної підготовки майбутніх перекладачів на заняттях з іноземної мови у вищому навчальному закладі

На сучасному етапі реформування у галузі вищої освіти України і переходу на кредитно-модульну систему організації навчального процесу, введення якої дасть можливість визнання дипломів вітчизняних закладів освіти за кордоном, а відтак, і продовження навчання в інших країнах або працевлаштування і налагодження зв'язків із закордонними партнерами, особливого значення набуває високий рівень опанування студентами іноземної мови на професійному рівні. Ще більш актуальним постає це питання для тих спеціальностей, у яких англійська мова є профільюючим предметом, тобто їх випускники отримують право працювати перекладачами, а для деяких спеціальностей (наприклад "Міжнародна інформація" та "Міжнародні економічні відносини") переклад є невід'ємною складовою професійної діяльності.

Одним із показників досконалого володіння іноземною мовою є вміння брати участь у комунікативному процесі, тобто процесі спілкування, під час якого ставляться певні цілі, які і є метою даного процесу і на реалізацію яких він спрямований. Формування професійної компетенції майбутніх фахівців - міжнародних аналітиків передбачає удосконалення у них навичок читання, письма, говоріння та аудіювання.

Перед викладачами іноземної мови у вищому навчальному закладі найчастіше постають проблеми недостатньої готовності студентів до слухання і розуміння неадаптованого іншомовного мовлення попри значний обсяг лексичного запасу, гарне знання граматики, фонетики, стилістики тощо. Причинами подібної ситуації можуть бути як недостатня практика аудіювання під час вивчення шкільного курсу іноземної мови, так і неправильна методика викладання, яка не була спрямована на подолання об'єктивних труднощів, що виникають у цьому процесі. Питання труднощів вивчали багато вітчизняних та зарубіжних науковців: Н. Ю. Абрамовська, В. О. Артемов, І. Л. Бім, О. М. Ветохов, Н. І. Гез, О. І. Єсеніна, М. І. Жинкін, І. О. Зимня, О. О. Леонтєв, М. М. Прусаков, У. Реверс та ін.

Значний внесок був зроблений, зокрема, Н. В. Єлухіною, яка запропонувала класифікацію труднощів за джерелом виникнення та запропонувала систему вправ, спрямованих на подолання цих труднощів [2: 20-22].

Незаперечним є те, що, чим краще сприймають студенти мову на слух, тим легше їм буде вступати у мовленнєву взаємодію. Аудіювання є одним із природних видів мовленнєвої діяльності та основою формування іншомовної комунікативної компетентності. Н. В. Єлухіна наголошує, що "для досягнення мети навчання у будь-якому типі навчального закладу необхідно, щоб той, хто його закінчує, розумів іноземну мову на слух і тим самим міг брати участь у актах усного спілкування" [3: 25].

Але недостатнє розуміння психофізіологічної сутності складних процесів і механізмів, які лежать в основі аудіювання іноземної мови, ускладнює можливість обґрунтованого вибору методу результативної аудитивної підготовки студентів. Цієї ж думки притримується і О. М. Ветохов: "... дуже важливо хоча б у загальних рисах усвідомити принципи функціонування відповідних фізіологічних явищ і механізмів" [1: 153].

Усі завдання та труднощі, які виникають на шляху формування та удосконалення навичок аудіювання у студентів, впливають із психологічних особливостей оволодіння іноземною мовою, а відтак, передумови їх вирішення також є психологічними.

Для забезпечення ефективності оволодіння аудіюванням, необхідно звернути особливу увагу на психофізіологічні механізми, які є основою аудитивного процесу: механізми реценції, сегментування мовленнєвого ланцюга, оперативної пам'яті, довготривалої пам'яті та антиципації. Щоб подолати труднощі, пов'язані з особливостями діяльності слухача, які виникають у процесі навчання аудіювання, на думку Н. В. Єлухіної, необхідним є "постійне, регулярне і цілеспрямоване тренування всіх компонентів цієї діяльності (слухового сприйняття, короткочасної пам'яті, внутрішнього мовлення, ймовірного прогнозування) шляхом виконання відповідних вправ" [3: 28].

Останнім часом у викладачів іноземних мов з'явилася надзвичайна можливість використовувати різноманітні ТЗН. Для удосконалення навичок аудіювання це має неабияке значення, оскільки студенти мають можливість слухати природне мовлення носіїв мови у реальних ситуаціях і, таким чином, за допомогою детально продуманої системи вправ досягати високого рівня розуміння іноземної мови на слух. У студентів накопичується багатий досвід слухання живого мовлення людей різного віку, освіти, досвіду, яке відрізняється у темпі, стилі, емоційній завантаженості, інтонаційному оформленні. Таким чином у пам'яті студентів формується запас еталонів, з якими вони можуть порівняти швидко почуті слова і вирази, ефективніше сприйняти і легше зрозуміти інформацію. Крім аудіозаписів, викладачі можуть також використовувати відеофільми, де інформація надходить ще й через візуальний канал, тобто природно застосовується принцип наочності. Необхідно постійно пам'ятати про принцип мовної наочності, тобто про використання протягом занять виключно іноземної мови, що якнайкраще сприятиме удосконаленню навичок аудіювання.

Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених як теоретичному, так і практичному дослідженню аудіювання, застосування його у методиці навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах, на нашу думку, є недосконалим. Це пов'язано насамперед із недостатньою увагою, яка приділяється формуванню

даного уміння під час занять. Викладачі приділяють час аудіюванню на заняттях не регулярно, при цьому вони керуються насамперед наявністю аудіозаписів / відео-записів, які відповідають темі, а не принципами послідовності та наступності у формуванні й удосконаленні навичок, як це повинно бути. Час, виділений на аудиторні заняття з іноземної мови на спеціальностях, для яких вона є спеціалізацією, особливо на молодших курсах, є достатнім для впровадження обов'язкового постійного тренування з метою удосконалення навичок аудіювання.

З огляду на вищесказане, на нашу думку, постала нагальна необхідність розробки методичних указівок з формування та удосконалення навичок аудіювання, які б стали керівним пунктом для викладачів вищих навчальних закладів при складенні навчальних програм з предмета. Також надзвичайно цінним стало б розроблення системи вправ і схеми відбору аудитивного матеріалу, які сприяли б ширшому застосуванню технічних засобів навчання на заняттях з іноземної мови.

Література

1. Ветохов О. М. Сприйняти, відчуті і відтворити. Психологічні умови успішної фонетичної іншомовної підготовки учнів // Іноземні мови у навчальних закладах. — 2004. — № 2. — С. 153-162.
2. Елухіна Н. В. Обучение слушанию иноязычной речи // ИЯШ — 1996. - № 5. — С. 20-22.
3. Елухіна Н. В. Преодоление основных трудностей понимания иноязычной речи на слух как условие формирования способности устно общаться // ИЯШ - 1996. — № 4. — С. 25-29.